

الثقافة الجاهلية و مؤشراتها الإعتقادية و النفسانية

من منظر الإمام على عليه السلام

الملخص

الثقافة هي طريقة حياة الإنسان، فكرته و عمله المشتركة و في كلام الإمام على عليه السلام تم تبيين الثقافتين: الثقافة النبوية و الثقافة الجاهلية. تُمكن دراسة الثقافة الجاهلية من منظرين: الثقافة الجاهلية الأولى قبل بعث النبي صلى الله عليه و آله و الثقافة الجاهلية الثانوية التي تشكّلت بعد إرتحاله و أهم مؤشرات الإعتقادية هي عدم قبول التوحيد و هو متجذر في المؤشرات النفسانية منها العصبية الجاهلية، الكبر و الغرور، إتباع الهوى و الهوس، الرعب و الإضطراب، التغذية غير الصحية و البيئـة غير المناسبة، إستخفاف العلماء و المحاكاة العشوائية من تقاليد القدماء و الأسلاف. كَمَا إزدادت (تظاهرت) هذه الملامح و الميزات في المجتمع تستقرُّ فيه الثقافة الجاهلية؛ كما إنَّ هذه المؤشرات وقعت في فترتين إحداهما قبل بعث النبي (ص) و الأخرى بعد إرتحاله و أطلق الإمام على (ع) على كل منهما « العصر الجاهلي » و للحيلولة دون وقوع خصائص تمثّل دورا هاما في ترقية المجتمع و مكانة الإنسان معرفة هذه المؤشرات تبدو ضروريا. (نحن بحاجة ماسة إلى معرفة هذه المؤشرات). تمت دراسة هذا الموضوع الهام من منظر الإمام على (ع) بالمنهج الوصفي _ التحليلي و مراجعه الكتب.

الكلمات الدليلية: الثقافة الجاهلية، الكبر، الجهل، العصبية.

شاخص‌های اعتقادی و روان‌شناختی فرهنگ جاهلی از منظر

امیرالمؤمنین (ع)

زهرا گوهری^۱

چکیده

فرهنگ، راه مشترک زندگی، اندیشه و کنش انسان است. در کلام امیرالمؤمنین (ع) دو نوع فرهنگ تبیین شده است: فرهنگ نبوی و فرهنگ جاهلی. فرهنگ جاهلی در دو ساحت قابل بررسی است: فرهنگ جاهلیت اولیه یا دوران قبل از بعثت پیامبر (ص) و فرهنگ جاهلی ثانوی که از بعد از رحلت پیامبر (ص) شکل گرفت. مهمترین شاخص اعتقادی فرهنگ جاهلی، عدم پذیرش وحدانیت خداوند است که ریشه شاخص‌های روان‌شناختی همچون تعصبات جاهلی، تکبر و خودبزرگ‌بینی، پیروی از هوی و هوس، وحشت و اضطراب، تغذیه ناسالم و محیط نامناسب، جهل به خودشناسی، تحقیر علما و اندیشمندان و تقلید ناآگاهانه از آداب و رسوم گذشتگان می‌باشد. در هر زمان و مکانی که این ویژگی‌ها در جامعه، موجودیت یابند، فرهنگ جاهلی مستقر شده است؛ چنانکه این شاخص‌ها در دو زمان قبل از بعثت پیامبر (ص) و بعد از رحلت ایشان با فاصله زمانی ایجاد شده و در ادبیات امیرالمؤمنین (ع) به هر دو زمان، عنوان جاهلیت داده شده است. ضرورت شناخت شاخص‌های فرهنگ جاهلی، در جهت پیشگیری از ایجاد

^۱. دکترای علوم قرآن و حدیث دانشکده اصول الدین تهران؛ z.gohari313@gmail.com

ویژگی‌هایی است که نقش مهمی در تعالی انسان و جامعه ایفا می‌کنند.
نوشتار حاضر با رویکرد توصیفی - تحلیلی به روش کتابخانه‌ای تدوین شده و
به این مهم از منظر امام علی (ع) پرداخته است.

کلیدواژگان: فرهنگ جاهلی، تکبر، جهل، عصبیت